

Ukazuje se, že vztahy mezi Švýcarskem a EU jsou i přes veškeré dosažené výsledky v posledních letech nadále více než komplikovanou záležitostí. Tento vztah vyvolává mnoho otázek, na které se často jen velmi těžko hledají odpovědi. Otázkou největší nadále zůstává perspektiva přistoupení Švýcarska do EU. V tomto případě musím dát za pravdu spíše euroskeptikům z SVP, kteří ve sjednaných bilaterálních smlouvách vidí jakousi pojistku před případným přistoupením. I já si myslím, že díky bilaterálním smlouvám se oběma stranám podařilo upravit nejpálčivější problémy vzájemných vztahů a Švýcarsko tím pádem již není vnějšími okolnostmi příliš nuceno k dalšímu přibližování.

Z hlediska ekonomického se bilaterálními smlouvami podařilo nastavit takové podmínky, že se již fungování trhu mezi oběma státy začíná přibližovat podmínkám vnitřního trhu. Nadále sice zůstávají otevřená některé témata, viz například volný pohyb služeb, ale ta již nebrání hladkému fungování obchodní výměny. Naopak se v rámci druhé etapy podařilo rozšířit dosah smluv nad pouhý ekonomický rámec, což představuje novou kvalitu vztahů, o které se před pár lety vůbec neuvažovalo. Současná stagnace dalšího rozvoje vzájemných vztahů ukazuje na skutečnost, že případná třetí etapa již nebude tvořena nějak rozsáhlým počtem smluv a ani že se v nejbližší době nedá očekávat zahájení negociací, neboť ani jedna ze stran nevyvíjí přílišný tlak.

Z hlediska dalšího rozvoje vztahů hrají zcela zásadní roli nálady švýcarských voličů. Politici velmi dobře vědí, že tyto nálady se mění jen velmi pomalu, ale že je na druhou stranu změnit lze.¹⁹⁰ V případě otázky přistoupení hraje klíčovou roli další vývoj EU. V jejím případě by muselo dojít k odklonu k větší decentralizovanosti, neboť pro švýcarské voliče by byla jen těžko stravitelná myšlenka prohlubující se integrace. Musela by se také zvýšit motivace pro přistoupení, a to jak z politického, tak z ekonomického či kulturního hlediska.

Z pohledu ekonomického a kulturního se nedá očekávat přílišná změna. Kulturní izolace Švýcarsku doajista zatím nehrozí, a z hlediska ekonomického se EU rozhodně v žádného dynamického tygra nemění, naopak její růst je podobně klopýtavý jako v případě Švýcarska. Politické hledisko by proto mohlo být tím rozhodujícím faktorem v myslích voličů, ale to pouze tehdy, pokud by Švýcarsko znovu bylo vystaveno negativním důsledkům svého relativně izolovaného postavení v globalizovaném světě. Je proto otázkou, kolik takovýchto nástrah na Švýcarsko ve světě čeká a zda budou natolik závažné, aby myslí voličů „pohnuly“.

U švýcarských voličů určitě nemají naplno vyhráno ani bilaterální smlouvy. Musíme si uvědomit, že v případě dalšího rozšíření EU se bude znovu hlasovat o novém dodatku ke smlouvě o volném pohybu osob. V roce 2009 se může stát předmětem fakultativního referenda potvrzení samotné smlouvy o volném pohybu osob. V případě nějakých nečekaných ekonomických problémů či sociálních otřesů v rámci Švýcarska se dá očekávat, že právě tato smlouva by se mohla stát předmětem mnoha vášnivých diskuzí. Její případné zamítnutí by dle již známé gilotinové klauzule znamenalo zamítnutí celého prvního balíku smluv a tím pádem i zbourání této poměrně křehké konstrukce.

Jak je již z výše uvedeného patrné, odpověď na otázku, zda bilaterální smlouvy představují faktickou integraci Švýcarska do EU, není vůbec jednoznačná. Obecně se dá říci, že přiblížení mezi oběma stranami se skutečně odehrává. Švýcarsko přejímá, ať již na základě smluv či dobrovolně, velké množství komunitárních předpisů, spolupracuje v oblasti vědy, vzdělávání či kultury. Na druhou stranu existuje nadále silná diskrepance mezi názory politiků a voličů na další směřování integrace. Politikům se zatím příliš nedaří voliče o dalších integračních krocích přesvědčit a ani některé procesy uvnitř EU tomuto uskupení na atraktivitě nepřidávají. V očích voličů proto stále převažují negativa nad klady a netýká se to

---

¹⁹⁰ Viz referendum o vstupu do OSN, kde ovšem značnou roli hrály změny po roce 1989.

pouze ekonomické oblasti. Z tohoto důvodu je nadále podpora přistoupení téměř až kriticky nízká a v nejbližší době nevidím příliš perspektivu, že by se v dané věci mělo cokoliv měnit. Proto si myslím, že schůdná je zatím pouze a jenom cesta „malých kroků vpřed“, na cokoliv radikálnějšího nejsou voliči v střednědobém horizontu připraveni.